transgressori culpam, siquidem culpæ reatus ad lega-
16 lem obligationem attinet secundum D. Thom. 1. 2
quæst.71. artic. vltimo. Et ita merito hanc secundam
sententiam, priorem Palat. Rub. improbans probauit
D. Couarr. *d. reg. peccatum*, 2. *p.* §.7. *num.*7. & Nauarr.
*in manuali Lat. cap.*26. *num.*37. & veram esse hanc se-
cundam constanter etiam professus est D. Petr. Peralt.
*in l. cum quidam, num.*2. *ff. de leg.*2. vbi D. Anton. de
Padil. *num.*20. cum eadem videtur transire, quando-
quidem eam non approbat, nec reprobat, sed eam
expresse probat, sic intelligendus D. Spin. *in suo specul.*
*testam. gloss.*18. *prin.num.*6. *cum seqq.*

Non obstant modo adducta in contrarium: & pri-
mo ea, quæ de digniore præferendo prædiximus: Illa
namque procedunt in electione ad beneficia, & mu-
nera Reipublicæ, nec ad distributionem bonorum pa-
trimonialium extendi possunt: In hac enim, si ea à
verò domino fiat, non potest acceptio personarum ca-
dere, nec iustitia commutatiua, nec etiam distributi-
ua violatur, vt diximus. Non etiam obest *dict. l. fœ-*
minæ, quia casus illius legis diuersus omnino est à casu
legum huius Regni, de quibus agimus, & facultatum
Regiarum ad maioratus conficiendos; Hæ siquidem
liberam parentib. facultatem tribuunt atque con-
cedunt, vt in quemcunque ex filiis, quem voluerint,
primogenium instituant seu meliorationem faciant, *d.*
autem l. fœminæ, non sibi liberam facultatem, sed restri-
ctam ad qualitatem meritorum concedit, ideoque de
vno casu ad alium argui non potest: cum facultas, siue
à lege fit, siue ab homine concessa, in specifica forma
seruanda sit, *l. diligenter, ff. mandati, cum simil.*
Ratio autem diuersitatis inter prædicta in eo consistit.
quoniam in casu *d. l. fœminæ*, mater disponit de bonis
mariti, quæ hac lege acquisiuit, vt liberis primi ma-
trimonij restituere teneatur, & in quibus liberum do-
minium non habet, sed ad id subordinatum, nec
etiam alienandi facultatem: in nostra autem specie pa-
ter disponit de bonis propriis liberis, in quib. liberum
habet dominium atque alienandi facultatem, & quo-
rum ipse est moderator & arbiter, quamuis neque in
vita nec in morte disponere possit titulo lucratiuo vltra
quintum inter extraneos, & tertium inter liberos: Er-
go nil mirum, si in primo casu restricta facultas sit, in
secundo verò amplissima. Non etiam obstat, quod in
Testamento veteri plus fratres minores prælati fue-
rint maiorib. natu; Illud namque diuina permissione,
mystice atque ex aliis causis factum fuit, atque ideo
in consequentiam trahendum non est: Imò in veteri
Testamento statutum seu præceptum non inuenitur,
vt primogenituræ ius non filio maiori natu, sed me-
liori resinquendum sit: nec si id statutum fuisset, præ-
92 cepta † legalia seu iudicialia legis veteris nos astrin-
gunt, nisi quatenus nouo Testamento approbata fue-
rint, secund. S. Thom. 2. 2. *quæst.*87. *artic.*1. latissimè
D. à Sot. *lib.* 2. *de iust. & iur. quæst.* 5. *art.* 4. Tiraq. *de*
*retract. linag. in præfat. num.*8. *cum seqq.* quos in propo-
sito nostro sic respondens adducit D. Mol. *lib.* 2. *de*
*Hispan. primog. c.*5. *n.*62. *&* 63. qui *n.* 67. *cum seqq. in*
quæst. principali sup. examinata latissimè distinguit,
ideo videndus, cum casus occurrerit: & *n.*70. in me-
lioratione quinti absque dubio probat hanc secundam
partem: in tertij autem melioratione & in maioratu
facultate Regia instituendo distinguitur, vt prædixi-
mus: mihi autem nunc satis placet in omnibus opinio
secunda suprad. quam probaui cum Couarr. Nauarr.
& Peralta.

SVMMARIVM.

1 *Vxor iure canonico propter adulterium à viro separata*
iudicio Ecclesiæ, vel voluntariè ab eo recedens,
perdit dotem, nisi reconcilietur viro?
2 *Vidua, durante viduitate videtur adhuc esse in primo*
matrimonio quoad priuilegia.
3 *Hæres concubans cum vxore testatoris defuncti, effi-*
citur indignus, & aufertur ab eo hæreditas, fiscoque
defertur.
4 *Vasallus feudum amittit, si concubuerit cum vxore do-*
mini viui, vel mortui.
5 *Vidua luxuriantes damnantur, quia primam fidem ir-*
ritam fecerunt: non luxuriantes vero in fide prio-
ris matrimonij persistunt.
6 *Dotes amittuntur propter adulterium commissum in*
matrimonio putatiuo, quod verius dicitur stuprum:
*sed contra num.*22. *vbi ponitur concordia.*
7 *Offendi quis potest post mortem.*
8 *Vidua luxuriose viuens videtur marito atque eius ani-*
mæ maximam tristitiam atque iniuriam irrogare.
9 *Vidua luxuriose viuens, priuatur tutela & testamen-*
taria, legitima & datiua.
10 *Vidua propter stuprum post mortem viri commissum,*
amittit medietatem lucrorum constante matrimonio
acquisitorum.
11 *Vidua luxuriose viuens, amittit donationem, quam*
habuit à marito.
12 *Vidua luxuriose viuens amittit facultatem testandi sibi*
à marito concessam.
13 *Vidua luxuriose viuens amittit hæreditatem, vel lega-*
tum sibi à marito relictum, & officium exsequuto-
*ris, vt in num.*14.
15 *Vidua propter stuprum amittit dotem: sed contra n.*19.
cum similibus.
16 *Auctoritas B. Pauli ad Roman.*7. *declaratur.*
17 Alius, alia, aliud, *est dictio repetitiua similium.*
18 *Damnata est hæresis condemnantium secundas nuptias.*
20 *Primatio locum non habet, nisi in casibus à iure ex-*
pressis.
21 *Vidua luxuriose viuens easdem patitur pœnas, quas*
mulier secundo nubens.
23 *Impedimentum inter eum, qui duxit in matrimonium*
quam polluit per adulterium, & ipsam adulteram,
non solum impedit, sed etiam dirimit tribus in ca-
*sibus, de quibus hic, & num.*24. *ponitur quoddam*
requisitum.
24 *Vidua propter stuprum, etiam intra annum luctus com-*
missum, non amittit dotem nec etiam actionem ad
eam repetendam.

CAPVT XII.

De vidua stuprum committente.

1 CVm iure canonico † vxor propter adulterium à vi-
ro separata iudicio Ecclesiæ, vel voluntarie ab eo
recedens, perdat dotem vel dotalitium, nisi reconcilie-
tur viro, *vt in cap. plerumque, de donat. inter vir. & vxor. &*
ibi communiter DD. text. etiam *in leg. consensis, §. vir, C.*
de repud. & in l. fin. C. ad l. Iul. de adul. & in l. miles, §. socer,
ff. eod. tit. c. 1. *vt lite non contest. l.* 15. *tit.* 17. *part.* 7. *& in l.* 1.
tit. 7. *lib.* 4 *for. leg. l.* 5. *tit.* 20. *leg.* 8. *Noua coll. Reg.* vbi quod
si maritus iudicis auctoritate occiderit vxorem adulte-
ram, lucratur dotem, secus si propria auctoritate, etiam-
si in fragranti delicto ac iuste secundum leges id fa-
ciat: & de materia agunt gl. & communiter scribentes
in d. c. plerumque, & in cap. ex parte, de consuet. & in auth.
sed hodie, C. de adult. Paul. Castr. vbi notabiliter loqui-
tur, *in l. rei iudicatæ, §.* 1. *num.* 2. *ff. solut. matrim.* Rebuff.
in tractatu de sentent. prouision art. 3. *gloss.* 1. Ripa *in rubr.*
de iudic. in decretal. Hippol. *in l. vnic. n.*48. *cum seqq. C.*
de raptu virg. D. Couar. *in* 4. *de sponsal.* 2. *par. c.*7. §. 6. *per*
totum

totum. D. Anton. Gom. *in l.*82. *Taur. per totam*, Auend.
*respons.*24. *per totum*, Soto *in* 4. *dist.*37. *q. vnic. artic.*3.
per totum, & alij infiniti auctores.

Opportunum nobis visum fuit, hic illam solemnem,
difficilem ac satis controuersam, nec minus vtilem in
praxi quæstionem canonicam disserere; *An ita etiam*
vidua propter stuprum dotem amittat? In qua quæstione
primo videtur dicendum, huiusmodi viduam stuprum
committentem, dotem amittere, & sic opinionem
2 affirmatiuam esse veram: Quoniam † vidua, durante
viduitate, videtur adhuc esse in primo matrimonio
quoad priuilegia, *l. fin. C. de bon. matern.* & ibi DD.
text. in l. filij, §. vidua, ff. ad municip. l. quoties, C. de
*priuileg. schol. libr.*12. *& in l. fi. C. de verb. signif.* Marsil.
vbi supra, num. 49. *cum seqq.* latè Ignat. *in annot. ad*
reg. 786. Bernard. Diaz *in princ.* Sed si fornicaretur,
matrimonio durante, dotem amitteret, vt in dictis iu-
ribus: Ergo idem si stuprum committat, cum dicatur
in eodem matrimonio perseuerare, vt sentiat etiam in
commodum pœnæ amissionis dotis, sicut gaudet pri-
uilegiis matrimonij. Secundò, quia ita etiam hæres
3 concubans cum vxore † testatoris defuncti, efficitur
indignus & aufertur ab eo hæreditas, fiscoque defer-
tur, quia dicitur testatorem offendisse, iuxta gl. *fi. in*
l. sororem, de his quibus vt indig. communiter appro-
batam, secundum Corneum ibi, sequitur Bar. *in l.* 1.
*n.*3. *ff. de his quib. vt indig.* provt eos & alios refert de-
cisio Pedemont. 77. *n.*15. & 16. est communis, vt plu-
res allegans eos sequutus aduersus Mench. testatur D.
Mol. *lib.* 1. *de Hisp. primog. c.* 9. *n.* 47. Tertio quia
4 † vasallus feudum amittit, si concubuerit cum vxore
domini, siue eo viuo, siue mortuo, iuxta commun.
opin. DD. contra Bald. *in e.*1 *quid. mod. feud. amitt.* quam
adducunt Curt. *in tract. de feud. in* 4. *part. col.* 6. *vers.* 2.
principalis causa priuationis, & col. seq. & plures alios
allegans diuisio Pedemont. 77. *n.*17. post Tiraq. statim
citandum. Quartò ex dicto B. Pauli Apostoli *ad Timot.*
5 5. dicentis, *viduas † luxuriantes damnationem habere,*
quia primam fidem irritam fecerunt. Et hinc est, vt non
luxuriantes dicantur in fide prioris matrimonij persi-
stere, vt latè comprobat Tiraq. *de nobilit. cap.* 18. *n.*9.
vidua enim est vera viuáque viri mortui imago, secun-
dum Bald. *in l. pignoris, C. de pignoratit. actione*, quem
refert & sequitur *vbi supra*, Tiraq. *n.*10. Quintò, quia
6 propter † adulterium seu verius stuprum commissum
in matrimonio putatiuo, amittuntur dotes, vt expres-
se tenet gloss. magna & final. *circa fin. in d. cap. ple-*
rumque, quam ibi sequuntur & commendant Innocent.
Hostiens. Ioan. Andr. Ant. de Butrio, Cardin. Anchar.
Abb. & communiter DD. secunt. Anton. Gom. *in l.*80.
*Taur. n.*48. & vltra eum Paul. Castr. *cons.*147. *n.*1. *vol.*2.
& in aliis locis statim citandis, & Iacob. de S. Georg. *in*
l. sororum, C. de his quib. vt indig. Ergo idem videtur
dicendum in matrimonio ficto, quod consideratur in
7 viduitate. Sextò, quia † ex huiusmodi stupro iniuria
fit defuncto marito, cui ita potest offensa fieri, sicut
& viuo, *arg. l.* 1. §. *& si forte, ff. de iniur.* vbi Bart. notat,
quod post mortem potest quis offendi, idem probatur
in l. sed & quis, §. iudex, ff. de religios. & sumpt. funer.
& in l. 1. *ff. de his quib. vt indign. & in l. fideicommissum,*
C. de fideicommiss. & in terminis Bart. *in l. penult. C. de*
8 *adult.* Vidua namque luxuriose viuens, videtur † ma-
rito atque eius animæ maximam tristitiam atque inju-
riam irrogare, *vt in auth. de nupt. §. quæ vero, col.* 4.
Palat. Rube. plura in proposito adducens *in repetit.*
*rub. de donat. inter vir. & vxor. §.*28. *n.*3. Hinc est, vt
9 vidua luxuriose † viuens, priuetur tutela testamen-
taria, legitima & datiua; Paria enim sunt, vxorem tran-
sire ad secunda vota, & incontinenter viuere, eo casu,
quo transitus ad secunda vota non est licitus: Si enim
actus legitimus transitus ad secunda vota priuat mulie-
rem tutela, *vt in auth. Sacramentum*, & ibi DD. *Cod.*
quand. mul. tut. offic. fung. poss. & in l. 4. *titul.* 16 *part.*6.
Anton. Gom. *in l.*14. *Taur. n.*10. & cæteri omnes: Ergo
multo fortius luxuria, quam castitas, secundum Abb.
*in c. vxoratus, num.*2. *de conuers. coniug.* & secund. Ioan.
de Anan. *in c. qualiter & quando, el.* 2. §. *licet, n.*12. *de*
accusat. Ioan. Garro. *in rub. de secund. nupt. n.*57. Greg.
Lop. *in l.* 3. *tit.* 12. *part.* 4. *in gloss. muldad. de so cuerpo*,
Ant. de Padilla *in d. l. fideicommiss. n.*8. *C. de fideicommiss.*
Pinellus plura adducens, *in l. fi. n.*18. *C. de bonis maternis*
D. Molin. *vbi supra, n.* 49. Similiter etiam † propter 10
stuprum post mortem viri commissum amittit medie-
tatem lucrorum, constante matrimonio acquisitorum,
l. fin. tit. 4. *lib.* 5. *ordinam.* Palat. Rub. & eum referens
Ant. Gom. *in l.* 14. *&* 15. *Taur. n.*17. *& in l.*53 *num.*80.
Auiles *in proœmio, cap. prætorum, gloss.* 1. *n.*39. Cifuent.
in d. l. 15. *Taur.* Tellus Fernand. *in l.*6. *Taur. n.*6. Ant.
de Padil. *in d. l. fideic. num.*9. D. Molin. *vbi supra, n.*50.
Amittit etiam vidua luxuriose viuens donationem,
quàm † habuit à marito; ita disponit *l.*9. *tit.* 12. *lib.*3. 11
fori, & quamuis *l.* 3. *tit.* 12. *part.*4. hoc videatur proba-
re tantum, quando *infrà* annum luctus viuit luxurio-
se; attamen cùm lex fori indistincte loquatur, & eadem
ratio militet in vtroque casu, indistincte procedit in
vtroque tempore, secund. Ant. Gomez *in d. l.*15. *Tauri,*
num. 17. & ante eum Montal. & Palat. Rub. quos re-
fert & sequitur Auiles *in proœm. c. prætor. gl.* 1. *n.* 37.
& 38. Amittit etiam † facultatem testandi sibi à ma- 12
rito concessam, secundum Cifuent. *in l.*31. *Taur. n.* 4.
Palat. Rub. *in repet. rubr. de donation. inter vir. & vxor.*
§.67. *n.*7. Ant. Gom. & Auiles *vbi supra, in n.*44. Ant. de
Padil. *in d. l. fideicommissum, n.*10. D. Molin. *vbi supra, n.*
52. & hæreditatem vel legatum † à marito sibi relictũ, 13
licet ipse clausulam non adiecerit, si caste vel quamdiu
caste vixerit, secundum Salyc. *in d. l. fideicommissum, n.*4.
& Ant. Gom. *vbi sup.* post Palat. Rub. quem refert, idq;
probatur *in d. l.* 3. *tit.* 12. *part.*4. Et officium † exsequuto- 14
ris testamenti sibi à marito relictum similiter amittit,
secund. Boër. *decis.*338. *n.*12. & Mol. *vbi supra, n.*53.

Cum igitur † hæc omnia ita se habeant, merito, vt 15
eadem ratione idem sit dicendum in specie nostra, nem-
pe, vt vidua per stuprum amittat dotem, ac si viuente
viro adulterium commisisset, & in terminis ex prædict.
fundamentis hanc partem probanit Paul. Castr. *in d. l.*
*sororem, n.*4. *& in d. l fideicommissum, n.*4. *& cons.*147. *lib.*
2. Præpos. *in d. c. plerumque, col.* 2. *n.*3. Ias. *in l.* 2. *n.*6. *ff. solut.*
matrim. Fel. *in cap. pastoralis, de iudic. n.*5. *in vers. item ad-*
de, Ripa *in rub. de iudiciis, in decret. n.*21. Gerard. *singul.*
48. Hippol. *sing.*234 *&* 416. *& in l.* 1. §. *item Diuus. n.*4.
*ff. ad l. Cornel. de sicar. & cons.*13. *n.*19. Sylua *nupt. lib.*2.
*n.*44. Cifuent. *in l.*14. *Taur n.*4. Ioan. Crotus *in l.*4. §. *Cato,*
in 1. *lectura, num.*139 *ff. de verborum oblig.* Hippol. de
Marsil. *vbi supra*, testatur communem Bellonus *in rub.*
*C. de edendo, num.*83. Purpur. *in l. ex conuentione, Codic.*
de pact. Boër. *decis.*338. *num.* 11. Palat. Rub. *in repet.*
rubricæ de donationibus inter virum & vxor. §.67. *num.*6.
sequitur etiam Ant. Gom. *in l.*53. *Taur. in fin.* eamque
esse communem opinionem, & in practica obseruan-
dam testatur D. Peralta *in l. cum quidam, num.* 8. *ff. de*
leg. 2. & eam nouissimè probat Modernus Costa *in*
tract. de doct. cap. 6. *num.* 30. *cum seqq.* plurimos eam
sequentes allegans, & Arias Pinel. *in d. l. fin. n.*9. *C. de*
bonis matr. & D. Mol. *vbi supra. n.* 55. dicens commu-
nem: qui duo vltimi eam non probant, sed contrariam,
vt statim videbimus. Idem facit Ignatius Salzed. *in an-*
*not. ad d. reg.*786. Bernard. Diaz *in vers. tertio, ex hoc de-*
ducitur. Denique hanc primam partem latissimè probat
plures allegans & dicens ex eis apparere opin. Pauli,
hoc est, hanc, de qua agimus, esse communem Octau.

in d. decis. Pedemont.77.num.15.cum seqq. vbi satisfacit
16 fundamentis contrariæ partis. Nec huic † priori parti
quicquam obstat auctoritas B. Pauli epistol. Roman.
c.7. asserentis: Nam quæ sub viro est mulier, viuente
viro alligata est legi: si autem mortuus fuerit vir eius,
soluta est à lege viri. Igitur viuente viro vocabitur
adultera, si fuerit cum alio viro; si autem mortuus
fuerit vir eius, liberata est à lege viri, vt non sit adul-
tera, si fuerit cum alio viro: Hæc namque auctoritas
Pauli hoc modo interpretanda est secundum D. Chry-
sost. *ibidem*, quem refert & sequitur Octauian. *vbi suprà,*
n.35. nempe, quod vxor, mortuo viro, soluta sit à lege
viri, ita vt non sit adultera, si fuerit cum alio viro, id
est, marito: Nam vir pro marito accipitur in sacris li-
teris, vt in Euangelio *Ioan.c.4. Quinque viros habuisti, & hunc, quem habes, non est tuus vir:* Eundem intellectum
probauit Titelman. *ibid.* estque planus & iure probatur,
17 quia dictio, *Alius, alia, aliud*, est repetitiua † simi-
lium, iuxta gloss. *in l. si fugitiuus verb. alia pœna, C. de seruis fugit.* communiter approbatam secundum An-
ton. Gom. *in l. 29. Taur. n. 12. & 26. similis in auth. ex testam. gl. mag. in princ. de collat.* & ibi DD. & alibi sæpis-
simè, nec obstat, quod secundum hunc intellectum in-
dubium videatur dictum Pauli; Nam respondeo, hoc
18 dixisse D. Paul. ad confundendam † illam hæresin quo-
rundam damnantium secundas nuptias: quam hæresin
optimè confutat Alfons. à Castro aduersus hæreses *lib. 11. in princ. verb. nuptiæ, in vers. 2. hæresis,* vbi eundem
intellectum suprad. verba D. Pauli sentit: & compro-
batur hic intellectus ex eodem Paulo 1. *ad Corinth.* 7.
ibi: *Mulier alligata est legi, quanto tempore vir eius vi-*
uit: quod si dormierit vir eius, liberata est à lege: cui vult nubat in Domino, &c.

19 Nihilominus † tamen in articulo principali contra-
ria sententia, imò quod vidua committens stuprum,
dotem non amittat, est verior & tenenda in iudicando
& consulendo. Primò, quia hæc est pœna, & ideo
odiosa, sicque debet restringi, non verò ampliari, *vt in reg. in pœnis, & in reg. odia, de reg. iur. in 6.* Cum
ergo nec canon, nec lex priuet expresse viduam dote
propter stuprum, nec nos priuare debemus: text. *in authen. de non eligend. secundo nub. §. cum igitur.* Priua-
20 tio † enim locum non habet, nisi in casibus à iure ex-
pressis, vt tenet gloss. *in cap. fin. de iur. patron.* & ibi
communis, Dec. *in rubric. de iudic.* Ias. *in l.1. n. 12. C. de transact.* Tiraquell. latè plures citans *in l. si vnquam, verb. reuertatur, n. 249. cum seqq. C. de reuoc. don.* Ro-
land. à Valle, *cons.27. n.14. lib.3. decis. Pedemont. 77. n.3.* vbi bona iura allegat. & Francis. Beccius *cons. 35. n.5. lib.1.* Aym. Crau. alios allegans *cons.205. n.31.* vbi
& in n. præcedentibus & seqq. bene probat, extensionem
non esse faciendam hoc casu de adulterio ad stuprum,
minor enim est iniuria, quæ fit defuncto, quàm illa,
quæ fit viuenti, vt per Bart. *in d. l. fideicommissum,* &
ideo non debet æqualis esse pœna, quæ semper est com-
mensuranda delicto, *vt in l. respiciendum, cum simil. ff. de pœn.* Nec satisfaciunt responsiones huic fundamento
assignatæ per Octauian. *d. decis.77. n.20.* quia illæ sunt
extra rem, non verò in indiuiduo: & sufficit pro
præcisa probatione huius secundæ sententiæ, nullo iu-
re caueri, viduam propter stuprum amittere dotem sed
est inuentum Pauli de Castro & sequacium, quorum
sententia nullo fulcitur solido fundamento, cum ius
canonicum & ciuile solum infligant hanc pœnam
amissionis dotis pro vero & proprio adulterio com-
misso ab vxore viuente viro, non vero eo mortuo: Nam
quod vidua lucris ab ipso marito, & causa eiusdem sibi
obuenientibus, priuetur propter vitam luxuriosam,
tanquam ingrata & indigna, iure cautum est, vt vi-
dimus: at verò quod propria dote ac patrimonio,
quod nec à marito, nec eius occasione acquisiuit, pri-
uetur, nullo iure cautum inuenitur; Non enim ali-
qua lex inquit, quod ex causa ingratitudinis quis pri-
uetur proprio patrimonio, sed solum his bonis, quæ
acquisiuit ab illo aduersus quem ingratus exstitit, *vt in l. fin. cum simil. C. de reuoc. donat.* In summa, iura pœ-
nam amissionis dotis constituunt atque imponunt pro
adulterio commisso durante vero matrimonio: Quam-
uis igitur, viduitate durante, adhuc remaneant vesti-
gia matrimonij quoad fauorabilia, honores & priui-
legia viduæ, ipsum tamen matrimonium iam morte
viri solutum est vt prædiximus, & *infra* quoque dice-
mus: vnde quoad pœnalia non est idem censendum,
ac si matrimonium vere duraret. Secundò † eadem 21
sententia negatiua hoc irrefragabili fundamento ful-
citur; Nam vidua luxuriose viuens, easdem patitur
pœnas, quas mulier secundo nubens infra annum lu-
ctus de iure ciuili, & sic priuatur lucro à marito sibi
relicto, *vt in authen. de restit. & ea quæ parit, &c. §. fin. vers. inferimus,* Abb. *in c. vxoratus, num.2. de conuers. coniug.* & cæteri DD. quæ pœnæ enumerantur
in l.1. C. de secund. nuptiis, & ibi DD. sed inter illa non
numeratur amissio dotis: Ergo non amittit dotem. Ita
Crau. *vbi suprà, num.27.* dicens, hoc esse iudicio suo
efficacissimum fundamentum, dos enim est proprium
patrimonium mulieris, non verò lucrum sibi à mari-
to proueniens, *vt in l. Pompon. ff. famil. hercis. & in l.3. §. sed vtrum, ff. de minorib.* Nec obstat responsio
Octau. *vbi suprà,* quod præfatum argumen. procedat
affirmatiue, nempe nubens intra annum luctus, puni-
tur talibus pœnis; Ergo eisdem punitur vidua impu-
dica, non autem negatiue, puta; *Nubens intra annum luctus, non punitur tali pœna:* Ergo nec vidua luxurio-
se viuens, quia hæc aliis pœnis subiicitur, *vt in d. §. fin. vers. inferimus, in auth. de restit. & ea quæ parit,*
quoniam *in d. §. fin. vers. inferimus,* non imponitur
pœna amissionis dotis, de qua agimus. Et in termi-
nis hanc secundam partem principalem tenet Alex. *in d. l. sororem, col. 1. Cod. de his quib. vt indignis,* Ias.
sibi contrarius *in d. l. fideicommissum, n.3.* Dec. *in cap. pastoralis, n.8. de iudic. & in l. cum quædam puella. n.12. ff. de iurisdict. omnium iudic.* Maynerius *in l. in ambiguis pro dote, num.208. ff. de reg. iur.* Aymon Crauet. *dict. consil.205. num.24. cum seqq.* & inquit Socin. Iun. *consil.111. num. 7. in fin. libr. 3.* quod forte hodie contra
Paul. Castren. est magis commun. opin. sequitur Chas-
sanæus *in consuet. Burgund. rub.4. §.6. verb. Et scia tenuen.24.* vbi inquit, se ita vidisse in practica seruari;
& hanc opinionem esse veriorem & benigniorem affir-
mat D. Couarr. *in 4. de sponsal. 2. part. c.7. §. 6. n. 11.*
dicens, secundum eam pluries iudicatum fuisse, & Ant.
Gom. sibi contrarius *in l.80. Tau. n.70.* & Pinel. *in l. fi. n.9. C. de bonis mater.* Petrus Duen. *in reg.12. limit.3.* &
Emanuel Costa *in repet. c. si pater, 1. p. verb. legauit, n.41. cum seqq. de test. in 6.* dicens, quod in puncto iuris, tum
maximè in iudicando & consulendo, non auderet re-
cedere ab hac opinione, D. Ant. de Padilla *in d. l. fideicommissum, n.4.* Quinimo Guiller. Bened. *in repet. c. Raynutius in 3. part. n.202. de test.* clare affirmat, quod con-
clusio contraria, nempe, quod vidua stuprum commit-
tens amittat dotem, communiter reprobatur: & in-
quit Iulius Clarus *lib.5. recept. sentent. §. stuprum, in vers. sed nunquid,* se credere hodiernis temporibus opinio-
nem contra Paul. de Castr. esse magis communem, vt
dicit Socin. *vbi suprà,* & Roland. à Valle *consil.87. circa finem, lib. 2.* & quod iuxta illam in facti contingentia
iudicauit Curia Burdeg. vt refert Boër. *in præcitata decis.338. in fine,* & ideo ab ea, tanquam etiam benignio-
re, non esse recedendum in iudicando. Eandem senten-
tiam veriorem & in practica assidue receptam vidisse
testatur

testatur plures allegans Dn. Molin. *vbi suprà, dict. c.9. n. 55.* eandem plurimos referens sequitur & veriorem
esse existimat Ignatius Salzed. *vbi suprà.* Nec obstant
fundamenta contrariæ partis, quibus vt plurimum sa-
tisfactum *suprà* exsistit in his, quæ pro hac secunda ie-
cimus, & præterea leuia sunt & locum non habent in
pœnalib. Mulier enim impropriè dicitur durare in ma-
trimonio viri, eo iam mortuo, vt constat *ex d. l. fin. Cod. de bonis maternis,* quæ loquitur per verbum, *Videtur.* Se-
cundum fundamentum non obest, quoniam loquitur
in lucro hæreditatis relicto hæredi à defuncto: nos ve-
ro in proprio patrimonio dotali viduæ, quod sibi nul-
lo iure aufertur per stuprum. Eodem modo responde-
tur ad tertium. Ad quartum respondeo quod quamuis
viduæ luxuriantes primam fidem irritam faciant atque
proinde peccent mortaliter, non tamen ideo sequitur
durare matrimonium, nec adulterium proprie commit-
ti, cum imo idem Paulus docuerit morte viri solutum
esse matrimonium, vt prædiximus, ac proinde non
22 committi adulterium. Quintum † etiam, quod habet,
propter adulterium seu potius stuprum commissum
in matrimonio putatiuo amitti dotes, iuxta gl. mag. *in fi. in d. c. plerumque* communiter approbatam: Ergo
etiam in matrimonio ficto, de quo agimus, non obest,
contrarium namque in terminis d. gl. *c. plerúmque* tenuit
altera gl. iuris ciuilis, *in l. consensu, §. vir quoque verbo sibi habere,* ibi: *Item quid dices, C. de repud.* quam ibi sequun-
tur communiter scribentes, *& in l. si cum dotem, §. fin. ff. solut. matrim.* secundum eundem Ant. Gom. *in d. l.80. Taur. n.48.* & Bald. Nouel. *in tract. de dote, part.11. vers. decima tertia differentia,* & alij plures relati per Crau.
d. cons.205. n.39. inter quas opin. & gl. contrarias assi-
gnat concordiam Ant. Gom. nempe, vt prior procedat,
quando maritus exit contra vxorem ad separationem
thori & dotem lucrandam propter adulterium, & lata
sit sententia in fauorem mariti, vnde licet postea velit
vxor dotem repetere, dicẽs matrimonium fuisse nullum
ob aliquod impedimentum, non sibi proderit propter
auctoritatem rei iudicatæ & alias rationes, de quibus
per gl. *in d. c. plerumque,* & DD. ibidem, quæ gl. in hac
specie loquitur Glos. verò secunda *in d. l. consensu, §. vir quoque* loquatur & procedat quando vxor principali-
ter egit ad seperationem matrimonij propter affinita-
tem & consanguinitatem vel aliud canonicum impedi-
mentum, & fertur sententia, in qua declaratur matri-
monium esse nullum, & maritus vult retinere dotem
propter adulterium, tunc enim non poterit id facere,
quia verè non fuit inter eos matrimonium secund. Io.
Andr. Ant. de Butr. Anch. Cardin. aliosque DD. *in d. cap. plerumque.* Aliam etiam concordiam inter easdem
gloss. assignauit Octau. *d. decisione 77. n.29. & 30.* quam
apud ipsum videre poteris, nempe, vt si mulier in hac
specie commisit adulterium principaliter explendæ li-
bidinis causa, amittat dotem, secus verò si principali-
ter id egerit, non explendæ libidinis gratia, sed vendi-
candæ iniuriæ sibi illatæ, ob mariti cum impudicis mu-
lieribus concubitum: Quæ concordia mihi non placet:
sed hodie in nostro Regno, etiamsi matrimonium ex
aliqua causa sit nullum, maritus poterit accusare vxo-
rem putatiuam & ipsum adulterum de adulterio: &
omnes pœnæ, quæ habent locum contra adulterium,
quando matrimonium valet & tenet, habent locum,
quando matrimonium ex aliqua causa legitima est nul-
lum, vt cauetur expresse *in leg. 81. Taur.* quæ hodie
est *l. titul. 20. libro 8. Nouæ Collect. Regiæ,* & ita per
eam tenet Anton. Gomez *ibidem num. 48.* & sic hodie
gloss. *in dict. cap. plerumque,* in nostris Regnis appro-
bata est. Superest igitur, vt eidem respondeamus, ne
obsit secundæ nostræ veriori ac tenendæ sententiæ,
quam defendimus, & ideo Aymon. Crauett. *vbi suprà dict. consil.205. num. 36.* respondet, dicens, maxi-
mam rationem diuersitatis esse inter hos duos casus,
adulterium namque commissum in matrimonio puta-
tiuo ideo puniatur eo modo, quia aliàs sequeretur
absurdum, quod melior esset conditio contrahen-
tium matrimonium prohibitum & minus legitimum,
contra *l. quod Seruius, ff. quod vi aut clam.* Et præ-
terea, quamuis hi duo casus essent æquiparati, ad-
huc tamen fieri non debet extensio de vno ad alium,
nisi æquiparatio sit simplex aut vniuersalis quoad om-
nia, vt latè ibi probat *numer.14. post alios:* sed matri-
monium verum, & matrimonium fictum non repe-
riuntur parificata simpliciter & vniuersaliter quoad
omnia, sed tantum quoad fauores: Igitur quoad pœ-
nam extensio locum minimè habet, cum id esset con-
tra iuris canonici regulas vulgares prædictas: & quam-
uis præd. rationem diuersitatis ab Aym. assignatam
pluribus improbat Octauian. *vbi suprà numer. 23.* ne-
gari tamen non potest, maxime differre inter matri-
monium putatiuum & fictum, Prius etenim verum
putatur, ac pro tali habetur, quousque Ecclesia illud
annullauerit, ac pro tali nullo declarauerit: Adulte-
rium igitur interim commissum ita punibile esse me-
rito debet, ac si verum matrimonium præcessisset,
quamdiu ab Ecclesia tunc temporis toleratum fuerit:
At vero in matrimonio ficto, hoc est, post mortem
viri, durante viduitate, solutum est verè auctoritate
diui Pauli & Ecclesiæ, quamuis adhuc vestigia eius-
dem matrimonij durent in fauorem ipsius viduæ, non
tamen in ipsius odium ac pœnam, & sic in pœnali-
bus, *argum. l. quod fauore, de legibus, cum similibus,*
& in terminis ita tenet Felinus *in cap. ex parte B. col.1. de foro compet.* quem refert & sequitur Ignatius Salzed.
vbi suprà, in versic. nec his aduersatur. Quamuis † au- 23
tem adulterium ab vxore putatiua commissum ita pu-
niatur, sicut commissum à vera vxore, vt prædixi-
mus, impedimentum tamen, quod iure canonico ori-
tur inter eum, qui duxit in matrimonium, quam pol-
luit per adulterium, & ipsam adulteram, ad contra-
hendum matrimonium non solum est impediens, sed
etiam dirimens tribus casibus, nempe, quando adul-
terium fit cum machinatione in mortem alterius con-
iugis, vel cum fide quam adulter dat adulteræ, quod
eam post mortem alterius coniugis ducet in vxorem,
vel quando is, qui vxorem habet, cum altera de fa-
cto contrahit, si tamen adulterium interueniat, *vt in capit. 1. & in capit præposuit, de eo qui duxit, &c. & in l. fin. titul. 2. part. 4.* declarat optimè Dominicus à So-
to *in 4. distinctione 37. articul.4.* & Speculat. *de coniug. in 1. part. articulo 34. de impedimento adulterij, per totum,* vbi procedit per conclusiones, & † ad hoc, vt 24
huiusmodi impedimentum incurratur, non sufficit
promissio seu fides de contrahendo post mortem vxo-
ris, simul & copula carnalis, sed requiritur quod ta-
lis adulter verè habeat legitimam vxorem, vel quod
ipsa habeat legitimum virum, & sic requiritur, quod
matrimonium primum sit validum: quia si prima
vxor non erat legitima ex aliqua causa iuridica, non
erit impedimentum, licet dederit fidem adultero: Ita
probat expresse text. *in capit. significauit nobis, de eo qui duxit in matrimon. &c.* & ibi notant DD. præci-
pue Abb. & Præposit. & in terminis tenet Angel. de
Clauas. *in sua summa verb. matrimonium, 3. impedimento, 9. §. 1. versicul. 4. requiritur,* quem refert &
sequitur Specul. coniug. *vbi suprà in 6. conclusione,*
estque verissimum, quia probatur *in dict. cap. significauit.* Ad 6. fundamentum, cum cæteris eidem ad-
iunctis, iam *suprà* satisfactum exsistit. Remanet igi-
tur satis probata ac elucidata nostra verior & rece-
ptior sententia aduersus Paul. Castrens. & sequaces,
Gg 4 nempe,

nempe, quod vidua propter ſtuprum non amittat
25 dotem. Quæ † recepta ſententia nedum procedit, ſi mulier luxurietur poſt annum luctus, ſed etiamſi intra annum luctus ſtuprum committat: vtroque enim caſu tenenda eſt præfata opinio ſecunda indiſtincte, vt optime aduertit Ioan. Crotus *in dict. §. Cato, 2. lectura, num.* 78. & Petrus Duennas *vbi ſuprà*, Arias Pinel. *in dict. l. fin. num.* 11. *C. de bonis matern.* Coſta *in d. c. ſi pater, verb. legauit*, 1. *part. num.* 41. *ad fin.* quos refert & ſequitur D. Molin. *vbi ſuprà, num.* 55. *verſ. hæc autem*, tametſi Ioan. à Garro. *in auth. eiſdem pœnis, n.* 21. *C. de ſecund. nupt.* & Alciat. *in reg.* 2. *præſumptione* 9. *num.* 5. & Couarr. *vbi ſuprà, num.* 11. aliud exiſtimauerint, nempè, opinionem primam Pauli & ſequacium procedere in vidua intra annum luctus luxurioſe viuente, vt ipſa tunc temporis dotem amittat; ſecus ſi poſt annum luctus id faciat: ſecundum quam opinion. in vidua intra annum luctus fornicante cenſuit Senatus Pedem. vt per Octau. *vbi ſuprà in fine deciſ.*

Hæc tamen diſtinctio non eſt tenenda, ſed potius indiſtincte pars negatiua, ſecundum quam non ſemel iudicatum fuit, teſte D. Cou. *vbi ſuprà, num.* 12. vbi quod eam proprio ſuffragio probauit, eamque probat aduerſus præfatos Ignatius Salzed. *vbi ſuprà, in verſic. nec recipienda eſt.*

26 Hinc etiam † reiicienda erit altera diſtinctio, quam in propoſito probauit Petrus Peral. *in d. l. cum quidam, num.* 2. dicens, quod ſi dos non eſt exacta per viduam ab hæredibus mariti, perdit actionem, aliàs habebat ad eam repetendam: ſi verò illam iam exegit, eam non perdit propter adulterium poſt mortem viri commiſſum, ſecundum Hippol. *conſil.* 13. *per totum*, hæc namque diſtinctio ſuſtineri non poteſt, ſiue enim dos exacta ſit, ſiue exigenda, non amittitur propter huiuſmodi ſtuprum vel adulterium poſt mortem viri commiſſum; Nulla namque ſufficiens ratio differentiæ aſſignari poreſt inter dotem exactam & exigendam, vt in hac ſpecie de vno caſu ad alterum iuris diſpoſitio adeo varianda, ſit, vtrectè deduxit ac tenuit Dn. Molin. *vbi ſuprà, dict. num.* 55. *in verſic. ſimiliter etiam.* Præterea aut crimen huiuſmodi eſt dignum amiſſione dotis, aut non. Si eſt huiuſmodi, quid præſtat, quod dos ſit exacta? ſi verò non eſt huiuſmodi, cur dotem non exactam ſiue actionem ad eam exigendam amittere habet huiuſmodi vidua? punctus enim ſine rei ſubſtantia non conſiſtit in eo, an dos ſit exacta, nec ne, ſed in eo tantum, an iure vidua propter ſtuprum amiſerit dotem aut actionem ad eam exigendam, nec ne: Hoc autem iure non probatur: Igitur &c. Nihil enim commune habet, aut annexum, ſiue dependens neceſſarium exactio ipſa dotis, vel amiſſio exactionis cum ſtupro: Non igitur in conſequentiam trahendum eſt.

27 Tertio ex ſupradict. † deducitur, procedere noſtram & veriorem ſententiam præfatam, etiam in vidua multis ſtupris aſſuefacta & proſtituta, adhuc enim ea propria dote ob id non erit priuanda, ſecundum Coſtam *vbi ſuprà, num.* 44. quem refert & ſequitur Ignatius Salzedus *vbi ſuprà, in verſ. nec equidem.*

SVMMARIVM.

1 *Locatio vel conceſſio in emphyteuſin rerum Eccleſiæ vltra tempus permiſſum facta, an in aliquo teneat? & per totum caput, num.* 5. *refertur pars negatiua, num.* 6. *affirmatiua, num.* 7. *concordia aſſignatur, num.* 8. *limitatur, & num.* 10. *&* 11. *aliæ limitationes referuntur.*

2 *Patris appellatione ſimpliciter licet in dubio veniat dimidia: dictio tamen, Aliqua vel aliquid, verificatur in minima parte.*

3 *Vbi agitur de obligatione contrahenda in his, quæ dependent à voluntate duorum, ſi actus non valet vt fit, nec valebit vt fieri poteſt.*

4 *Stante ſtatuto, vt electio fiat ad annum, & non vltra, ſi fiat ad tres, non valet, etiam ad annum.*

6 *Text. in authent. de non alien. aut permut. reb. Eccleſ §. emphyteuſin, & in Clem.* 1. *de rebus Eccleſ. non alien. intellectus.*

CAPVT XIII.

De alienatione per conceſsionem emphytheoſin rerum Eccleſiæ vltra tempus permiſſum facta, an in aliquo teneat.

SVmma controuerſia † haberi ſolet circa illam quæſtionem; *An locatio vel conceſſio in emphyteoſin rerum Eccleſiæ vltra tempus permiſſum facta, in aliquo teneat?* 1
Et in primis eam omnino nullam eſſe, probari videtur ex text. *in extrau. ambitioſæ, inter communes, de rebus Eccleſiæ non alien.* dum ſubdit, locationem aliter factam nullius omnino eſſe roboris. Idem probat text. *in auth. de non alienand. aut permutand. rebus Eccleſiæ, §. emphyteuſ.* ibi: *Neque quod ſit, habere aliquod penitus robur ſimimus.* text. † *in Clem.* 1. *de rebus Eccleſiæ non alien.* vbi dicitur, *nec recipienti ius aliquod acquiri*; licet enim appellatione *partis* ſimpliciter veniat *dimidia, vt in l. nomen filiarum, §. portionis, ff. de verbor. ſignific. & in cap.* 2. §. 1. *de decim. lib.* 6. *cum ſimilibus*, dictio tamen, *Aliqua*, vel *aliquid*, etiam in qualibet minima parte verificatur, iuxta gloſſ. iunctam text. *in Clem.* 1. *de foro comp. verb. aut earum parte*, vbi Card. *in* 9. *q. eam ſequitur*: ſimiliter etiam Panor. & Fel. *in c. paſtoralis, de offic. deleg. in princ. num.* 8. & *ibi* additio Bald. & Dec. *in c. quoniam*, per text. *ibi, de teſtib. num.* 2. vbi limitat, niſi materia ſubiecta aliud ſuadeat, Iaſ. *in l. Gallus, §. in omnibus, num.* 4. *ff. de de liberis & poſth.* idem Iaſ. *in l. cætera, §. ſed ſi quis ad opus, num.* 17. *ff. de leg.* 1. *& in auth. ex cauſa, col.* 4. *num.* 3. *C. de liberis præteritis vel exheredat.* latè Tiraq. *in l. ſi vnquam, verb. vel partem aliquam, num.* 5. *&* 14. *C. de reuocand. donat.* Rebuff. *in compendio alienationis rerum Eccleſiarum, num.* 58. Greg. Lupus *in l.* 22. *in gloſſ. alguna partida, tit.* 8. *part.* 5. D. Cou. *lib.* 2. *var. reſol. c.* 16. *num.* 5.

Secundò, hoc † idem probatur, quia vbi agitur de obligatione contrahenda in his quæ pendent à voluntate duorum, ſi factus non valet vt fit, nec valebit vt fieri poteſt: *arg. text. in l.* 1. *§. ſi quis ita ff. de verb. oblig.* vbi Bart. *n.* 5. ibi: *Aut in his quæ dependent*, hanc doctrinam expreſſe conſtituit, in quo eſt communiter approbatus per DD. ibi. 3

Tertiò facit † determinatio Romani *conſ.* 66. dicentis, quod ſtante ſtatuto, vt electio conſiliariorum fiat ad annum, & non vltra, & ſi contra fiat, ſit nulla, ſi, hoc non obſtante, electio fiat ad tres annos, non valet, etiam ad annum duntaxat. 4

Quare † in terminis in locatione rerum Eccleſiæ facta ad longum tempus, vel vltra tempus à iure permiſſum, quod in totum ſit nulla nec ſuſtineatur quoad tempus permiſſum, ſenſit Bart. *in auth. qui rem, n.* 7. *de ſacroſanct. Eccleſiis*, vbi Iaſ. *n.* 21. idem probat Lapus *allegatione* 80. Imol. *in l. quod dicitur, in fin. ff. de verb. oblig.* Bald. *in l. quæcunque, n.* 1. *C. de bonis quæ liberis*, idem Bart. *conſil.* 159. *n.* 8. Angel. *in d. §. emphyteuſin*, Alex. *conſil.* 17. *n.* 10. *lib.* 4. Iaſ. *in l.* 1. *§. ſi quis ita, num.* 23. *ff. de verb. oblig.* Matth. de Afflict. *deciſ. Neapolitana* 107. *n.* 2. *cum ſeqq.* vbi loquens in emphyteuſi in perpetuum conceſſa, inquit, 5

pars dominorum de Conſilio tenuit hanc opinio. Eandem in eiſdem terminis, ſaltem quando eſt vnica conceſſio, teſtatur magis communem eſſe ſententiam Alexand. *conſil.* 193. *num.* 4. *lib.* 7. & hanc latè probat Dn. Couar. *lib.* 2. *variarum reſolut. cap.* 16. *num.* 5. *verſic. tandem, &c. qui in verſ. præcedenti* reprobauerat diſtinctionem Catoli Molinæi *in conſuetud. Pariſ. tit.* 1. §. 41. *quæſt.* 10. exiſtimantis, hanc opinionem procedere ſolum in locatione rerum Eccleſiæ vltra tempus debitum facta, ſecus verò in conceſſione in emphyteuſin ad generationes, in vtroque enim caſu exiſtimat D. Couar. veriorem eſſe opinionem Bart. *vbi ſuprà, & & ſequacium*, ex text. *in authent. de non alien. aut permutand. rebus Eccleſiæ, in §. ſi verò etiam, perpetuam col.* 2. hanc etiam ſententiam ſequitur & dicit veriorem & crebriorem, plures auctores allegans Franciſcus Beccius, *conſ.* 92. *num.* 22. *libr.* 1.

6 Rurſus contraria † ſententia, imò quod locatio rerum Eccleſiæ vltra triennium, ſi tamen facta ſit ad octo annos, valida ſit quoad tres primos, nec in totum reſcindatur; & idem ſit in emphyteuſi conceſſa vltra tempus à iure permiſſum ex eo probatur; quod in ſeparabilib. vtile non vitiatur per inutile, *l.* 1. §. *ſed ſi mihi, ff. de verb. obligat. & in reg. vtile, de regul. iuris in* 6. ſed in his contractibus tempus permiſſum à tempore prohibito ſeparari poteſt: Ergo in eis vtile per inutile non vitiatur. Secundò eadem ſententia probatur *ex auth. de non alienand.* §. *quod autem, in fin verbis*, ibi: *Duobus hæredibus ceſſantibus, cæteris tradere, &c.* Tertiò, quia idem videmus in donatione vltra quantitatem permiſſam facta ſine inſinuatione, vitiatur namque ſolum in quantitate prohibita in ea autem quæ permiſſa eſt, firma manet, *vt in l. ſancimus, & in l.* 1. *Cod. de donatio.* ex quibus hanc ſecundam ſententiam in terminis tenent Bald. *in auth. ſi quas ruinas, C. de ſacroſanct. Eccleſiis*, Paul. Caſtr. *in auth. qui rem, Cod. eod. tit.* vbi Iaſ. *num.* 21. & Dec. *num.* 22. & 23. dicit hanc eſſe commun. opin. & non eſſe ab ea recedendum, & eſſe tenendam in praxi ſecund. Aret. *in l.* 1. §. *ſed ſi mihi, col.* 6. *ff. de verb. oblig.* ſequitur idem Imola *in c. ex parte de feud. col. penult.* Alex. *conſ.* 38. *num.* 5. *libr.* 2. Cutt. *in tract. feudorum*, 2. *part. quæſt.* 6. Tiraq. *lib.* 2. *de retract.* §. *vlt. num.* 144. & hanc teſtatur magis communem ac veriorem opin. Carol. Molin. *vbi ſuprà, n.* 43. communem & frequentiori calculo receptam affirmat Couar. *vbi ſuprà d. n.* 5. *in princ. & in verſ. ſed præmiſſa Bald. ſententia*, & eſſe veriorem & magis communem teſtatur Iul. Clar. *lib.* 4. *receptarum ſent. §. emphyteuſ. q.* 6. vbi alios refert: idem loquens in re feudali probat *eod. libr. §. feudum, q.* 13. *ad finem.* 2

7 Quid † tenendum? Ergo profecto in re hac breuiter diſtinguendum cenſeo, vt ſi in contractu huiuſmodi tempus permiſſum à prohibito ſeparari non poſſit, procedat & tenenda ſit prima ſententia: ſi verò tempus permiſſum à prohibito ſeparari poſſit, communior & magis recepta ſententia tenenda ſit, nempe, vt tempore permiſſo valeat locatio vel conceſſio in emphyteuſin, pro prohibito verò nulla ſit: & hoc veriſſimum & tenendum cenſeo, *per ſuprà dict.*

8 Addit † tamen D. Molin. *lib.* 1. *de Hiſp. primog. c.* 21. *num.* 28. *verſ. ſed quamuis*, eam reſolutionem veram eſſe & procedere proculdubio in locatione rerum Eccleſiæ facta vltra triennium, dummodo ad longum tempus non aſcendat, atque in emphyteuſi de re Eccleſiæ vltra generationes conſuetas conceſſa, & ſimilibus contractibus, in quibus frequentius DD. loquuntur; ſecus in locatione ad longum tempus de re Eccleſiæ vel maioratus facta, quam omnino vitiari, nec per aliquod tempus ſuſtineri poſſe probat noua ratione, quam ibi pro ſolidiſſima tradit, dicens, eidem non poſſe congruum reſponſum aſſignari, nempe quia conducens ad longum tempus non conſequitur id quod ex longi temporis locatione conſequi voluit ex minoris temporis locatione, ſi pro eo valeret, ſc. vtile dominium, cuius tranſlatio ad plures effectus vtiliſſima; quod tamen ex hac non transfertur, imò variato tempore, variatur etiam contractus ſpecies: Ergo conductor non tenetur ſtare contractui ab illo, quem vere fecit tam diuerſo, non enim poteſt contractus ſimpliciter geſtus de vna ſpecie in aliam tranſire, *l. vbi ita donatur, & ibi* DD. *ff. de donat. cauſ. mortis, & in l. cum precario. ff. de precario.* Idemque probat in emphyteuſi & in locatione ad vitam. Quæ declaratio mihi placet, maximéque coadiuuatur ex mente conductoris, cum ob hoc conducere alias non conducturum ad minus tempus præſumendum ſit: quod attendendum eſt, vt ex *infrà* dicendis clarius apparebit: quod ſi hoc in fauorem conductoris ſtatuitur, idem credo obſeruandum fore in fauorem locatoris rei Eccleſiæ vel poſſeſſoris maioratus, quando ipſi nolint in aliquo ſtare contractui locationis ad longum tempus factæ, vel ad vitam, ſed omnino in totum ipſum vitiari velint inuito conductore, vtæqualitas inter ipſos ſeruetur: argumen. eorum quæ tradidimus *ſuprà lib.* 1 *cap.* 36. *num.* 12. Quod ſi vterque contrahens conſenſerit, vt locationi ſtetur pro tempore permiſſo, proculdubio ea in ſpecie pro illo tempore ſuſtinebitur contractus.

Non obſtat modo text. *in d. §. emphyteuſin, & in Clem.* 1. *de rebus Eccleſiæ non alienand. & in d. extrauag. ambitioſæ*, dum probant, contractus aliter factos eſſe nullos, nec recipientibus ex eis aliquod ius acquiri, quia debent intelligi quoad tempus prohibitum; ſecus quoad reliquum tempus aliis legibus permiſſum, ſicque magis communiter intelligi atque declarari ſolent ſecund. D. Mol. *vbi ſuprà in verſ. cui opin.* Supradicta tamen magis commun. ſententia † moderata, provt in diſtinctione præcedenti, vera eſt & procedit, niſi ex aliquibus coniecturis appareat, contrahentes non aliter id acturos, quam ſi contractus duraſſet per omne illud tempus, quod conuentum fuit, quia tunc contractus indiuiduus atque inſeparabilis iudicandus eſſet, quamuis quoad tempus ac pretium alias ſeparationem & diuiſionem recipere poſſet, vt tenet Bart. *in conſ.* 159. *num.* 8. Alex. Socin. & Alciat. *in l.* 1. §. *quod ſi mihi, ff. de verbor. oblig.* Dec. *in d. authent. qui rem, num.* 23. Fel. *in c. cum ſuper, colum.* 2. *de offic. deleg.* Carol. Molin. *d. q.* 10. *n.* 46. Tiraq. *de retractu lignag.* §. 23. *gloſſ.* 1. *num.* 28. & id fatentur omnes ſecund. D. Cou. *vbi ſuprà, n.* 5. *in verſ. ſed præmiſſa*, idem profitentem, & bene in locatione ad vitam, quod etiam ſequitur ac probat D. Mol. *d. c.* 21. *num* 28. *in verſ. quod intelligendum eſt*, non enim contrahentes id eſſe videntur, vt ad minus tempus locatio pro rata valere debeat, quamuis pretium in ſingulos annos diſtribui poſſit, quia longè minori pretio res ad vitam quam ad ſingulos annos reſpectu cuiuſlibet anni locari ſolet, vt experientia docet. Quinimo † etiamſi id ex aliis coniecturis conſtare non poſſit, nempe contrahentes non aliter, quam pro omni tempore contractus, hoc præſumendum erit, ſi alicuius ex contrahentibus interſit, contractum pro omni tempore, non pro minori durare, intereſſeque ipſius ſit conſiderabile, provt dicebamus *ſuprà* in locatione ad longum tempus facta, ratione tranſlationis dominij vtilis: tunc enim contractus in totum vitiabitur & pro tempore permiſſo non ſuſtinebitur, *ex l. fundus, vbi gl.* & DD. *ff. de contrahenda empt. & in l. eiuſdem, §. interdum, ff. de ædilitio edicto*, vt reſoluit Alex. *in d.* §. *ſed ſi mihi, n.* 5. & latè Tiraq. *d.* §. 22. *gl.* 1. *n.* 20. *cum ſeqq.* quos ſequitur D. Mol.

D. Mol. *vbi suprà in vers. illud tamen*, dicens quod si nullum interesse prætendi possit ex eo, quod contractus pro tempore permisso valeat, nec ex coniecturis contrarium colligi possit, semper contractus pro tempore permisso valebit, & pro tempore prohibito vitiabitur, iuxta supradicta: quod verum puto.

12 Vltimò † superest, vt examinemus; *An contractus locationis de re Ecclesiæ factus vltra tempus permissum, vnico tamen pretio pro omnibus annis simul constituto, an iu totum vitietur, nec ne?* In qua quæstione communis sententia DD. habet, in ea specie contractum in totum vitiari, quia ex vnius pretij assignatione contrahentes id sensisse videntur, vt non, nisi pro toto tempore contractus alere debeat; vnica enim pactio est, quæ commodam temporis diuisionem non patitur: quod expressissime decidit Bald. *cons.* 475. *lib.* 1. quem sequitur Tiraquel. *lib.*1. *de retractu*, §.25. *gloss.*1. *n.*10. quam sententiam dixit veriorem & magis communem Alexand. *d. cons.* 143. *num.* 4. *&* 7. eamque expresse probat D. Couar. *vbi suprà, d. num.* 5. *vers. ex his etiam*, vbi quod eadem ratione idem dicendum erit in locatione de re Ecclesiæ facta, erit namque nulla omnino, neque pro tribus annis aut eius temporis, pro quo iure fieri poterat, sustinebitur, quia est vnica ex mente contrahentium & indiuidua locatio, in qua non potest separatio congrua fieri eius temporis quod permissum est ab eo, in quo excessus adest: quod verissimum puto, vt prædixi, & placet quoque Mol. *vbi suprà, d. num.*28. *in fin.* non ea ratione solum, sed ex eo etiam, quod diuersa contractus species à locatione ad modicum tempus sit.

Sed aduersus prædictam sententiam, quæ habet, quod locatio de re Ecclesiæ facta vltra tempus permissum, vnico pretio pro omnibus annis simul constituto, vitietur omnino in totum, tenet Iul. Clar. *vbi suprà verb. emphyteusis, q.*6. ea nempe ratione, quod possit pretium pro rata in singulos annos distribui, sicque commodam diuisionem in hunc sensum huiusmodi locatio patiatur: cuius sententia contra communem placet D. Molin. *vbi suprà, d. n.* 28. *vers. & quamuis*, nisi ex his, quæ dicta sunt seu similibus constaret, locantem, non nisi pro omni tempore locationis, rem locasse seu maiores fructus rem ipsam quibusdam annis, quam aliis solitam esse producere: vel aliter contrahentium interfit, non nisi pro omni tempore, non autem pro minori contractum valere; quo casu, inquit ille; contractus in totum vitiabitur, non tamen ex eo, quod vnico pretio facta fuerit locatio, sed quia ex rationibus prædictis contrahentes videntur locationem, habito respectu ad omne tempus, per quod fuit facta, non autem ad singulos annos, eam fecisse. Sed quamuis hæc opinio probabilis videatur, mihi magis placet communis prædicta limitatio, eamque in praxi sequendam esse existimo, eritque indubia, si ex prædictis constiterit, contrahentes non aliter contractoros; tametsi adhuc existimem ex prædicta pactione vnius pretij, siue vnicæ pensionis constitutione pro toto tempore locationis, satis ostendi, mentem contrahentium absque aliis coniecturis eam esse, vt contractus indiuiduus sit ac proinde in totum vitietur.

SVMMARIVM.

1 *Primogenia in Hispania an iuste institui possint in conscientia, tam facultate Regia, quam legis Regiæ tertij & quinti bonorum? & numeris seqq. præcipue num.*8. *vbi opinio affirmatiua probatur, dummodo cæteri filij alimentis saltem competentibus non defraudentur, vt in num.*29.

2 *Prima ratio, quare primogenia licita sunt & permissa est propter bonum publicum.*

3 *Interest Reipub. Illustres habere familias, earumque patrimonia conseruari, &c.*

4 *Domus magnatum sunt veluti ossa firmissima totius corporis Reipub. vt hic latè ostenditur.*

5 *Primogenia etsi iure natura repugnare videantur, cedunt tamen in decorem & emolumentum Reipublicæ, vt hic.*

6 *Secunda ratio, quare primogenia sunt licita, est, quoniam bonorum diuisione patrimonia maximè extenuantur.*

7 *Maioratus constitutio fit, vt bona vnita conseruentur in personis primogenitorum.*

8 *Tertia ratio est, quoniam ex hac maioratuum institutione nobilitas & familiarum dignitas sustinetur, quod maxime interest Reipublicæ, & in num.*9.

10 *Quarta ratio est, vt nomen & memoria nobilium, qui hos maioratus constituunt, conseruetur, plerunque enim conditione fiunt, vt successores nomen & arma conditorum ferant.*

11 *Arma & insignia, quæ in maioratuum creatione imponuntur, Reipublicæ vtilia sunt, vt hic.*

12 *Conditio maioratus, vt possessor eiusdem nomen & arma conditoris ferat & in tumulo fundatoris sepeliatur, ad vnguem obseruanda est, alioquin maioratus erit priuandus.*

13 *Quinta ratio est, quando maioratus fit de oppidis, quorum impositio & gubernatio ad constituentem pertinet, quia per vnicum dominum castra & iurisdictiones rectiùs & tutius gubernantur, & propter discordiam, qui facile oritur inter plures.*

14 *Aliæ plures causæ instituendi primogenia reddi possunt, vt hic remissiue.*

15 *Vera rerum cognitio à causis prioribus derinatur, & rectè è eam rem scimus, quam ex prioribus causis cognoscimus.*

16 *Maioratuum Hispanorum originem quodammodo derinationem ab instituto diuino duxisse, vt hic latè probatur.*

17 *Maioratus Hispani non modicam habent ab instituto diuino deriuationem, & processerunt à legibus & institutis Hebræorum.*

18 *Primogenia nostri temporis nihilominus à legis veteris primogeniis dissimilia sunt.*

19 *Iure etiam diuino fœminæ excludebantur admissis masculis, pro conseruatione familiarum.*

20 *Ius primogenituræ simpliciter sumptum à iure naturali, quod natura omnia animantia docuit, etiam originem ducit.*

21 *Primogenia iure etiam gentium non modicum principium duxerunt.*

22 *Non est vera distinctio communis iuris gentium primæui & secundarij.*

23 *Primogenia à iure quoque ciuili originem ducunt: Nam etsi facultas testandi à iure gentium processerit, id tamen verum est inuentione: forma autem & solemnitate atque approbatione à iure ciuili prouenit.*

24 *Primogenia originem etiam ducunt à lege Canonica, & etiam consuetudinaria.*

25 *Primogenia Hispanorum secundario & certius ab ipso Hispaniæ Regno, tanquam à capite, eiusque succedendi ordine deriuantur, propriamque ac verissimam oginem trahunt.*

26 *Quoties in maioratus successione dubitatio incideritinterpretatio accipienda est à Regni successione.*

27 *Iura nullum inducunt, nec cogunt ad faciendum maioratum vel meliorationem, sed tantum id permittunt, concedunt atque indulgent, ob bonum publicum.*

30 *Maio*

30 *Maioratus ac vinculum quinti bonorum, aut tertij, vel tertij & quinti, in vtroque foro liciti sunt, etiamsi fiant in fauorem consanguineorum, vel aliorum deficientibus descendentibus & ascendentibus, vt in num.* 31. *Idem in maioratu vel vinculo de* 3. *parte bonorum facto ab eo, qui ascendentes, non verò descendentes legitimos habet vt in num.*32. *Idem in maioratu facto de omnibus bonis in persona filij naturalis, deficientibus descendentibus legitimis, quamuis, ascendentes adsint, vt in num.*33.

34 *Mater potest facere maioratum in filium spurium, deficientibus aliis legitimis & naturalibus.*

35 *Lex humana, tam ciuilis quam canonica, ob bonum commune lata, etiam in foro conscientiæ seruanda erit.*

36 *Qui legis humanæ auctoritate aliquid facit, non peccat, nisi ea lex diuina contraria sit.*

37 *Maioratus omnium bonorum absque Regia facultate fieri non potest, nisi cæteri filij, expresse cum iuramento eidem consentiant.*

38 *Maioratus ex omnibus bonis cum licentia Regia à parentibus factus non relictis cæteris filiis alimentis competentibus, siue eadem facultas hoc præceperit, vel non, in ueuiro foro non est securus: non tamen erit nullus, sed potius sustinebitur, assignatis cæteris filiis alimentis competentibus, vt in num.*39.

40 *Facultas Regia ad faciendum maioratum, de omnibus bonis alicui concessa, conditione adiecta, vt cæteris filiis alimenta competentia relinquantur, est iustissima, & in foro conscientiæ tuta respectu omnium ea forma seruata.*

41 *Facultas Regia ad faciendum maioratum de omnib. bonis concessa ei, qui quamuis non habeat descendentes legitimos, habet tamen ascendentes huiusmodi, an valeat? & num. seqq.*

42 *Legitima ascendentium, lege, consuetudine, rescripto, seu etiam statuto, non solum minui, sed etiam omnino tolli potest.*

43 *Maioratus factus cum facultate Regia in fauorem descendentium, vel ascendentium, in quo grauamen in legitima debita apponitur virtute eiusdem facultatis, iustus & in foro conscientiæ tutus est: si vero absque facultate Regia id fiat, sed cum permissione legis, valebit etiam cum prædicto grauamine, cum consensu legitimo eiusdem meliorati & grauati: & numero* 44. *quid quando deficit prædictus consensus.*

45 *De natura primogeniorum est, vt ipsa de primogenito in primogenitum transeant.*

46 *In maioratus successione linea recta debet semper succedi, vt nec successio retrocedat, nec de vna linea ad aliam transitus fiat.*

47 *Recta linea non ex omnibus qui ab instituente, seu potius maioratus possessore descendunt, sed ex ipsis primogenitis, qui gradatim procreantur, tantummodo constituitur, vt inter filios, nepotes, & pronepotes, cæterosque descendentes primogeniti tantum lineam rectam efficiant, & successiue admittantur.*

48 *Linea vltimi possessoris consideranda primum est, vt illi, qui ex ea procedunt, cæteris præferantur: nec transitus ad alias lineas, donec ex ea descendentes finiantur. Secundo considerandus est gradus. Tertiò sexus. Quartò ætas, vt latius num.*49. *declaratur, & etiam num* 50.

51 *Finita linea primogeniti maioris, statim succedit secundogenitus, eiusque linea & descendentia, & postea similiter tertiogenitus.*

52 *Filius primogenitus efficit primum caput in linea descendentium, & filius secundogenitus secundum, ac tertius tertium, vt hoc ordine ad maioratus successionem admittantur.*

53 *Filius secundogenitus nunquam dicitur primogenitus, dum aliquis filius vel descendens à primogenito superest.*

54 *Extincta lineæ recta descendentium ad lineam primogeniti collateralium maioratus successio pertinere debet: & quomodo primogenitura inter collaterales considerari debeat.*

55 *Quilibet fratrum constituit propriam lineam, & alter de alterius linea non dicitur.*

56 *Finita vna linea in successione maioratus, non consideramus personam proximiorem, sed lineam proximiorem, & in dict. linea semper quærimus primogenitum.*

57 *Primogenitus dicitur, qui descendit per ipsam lineam rectam ex primogenito.*

58 *Lex* 2. *tit.*15. *part.* 2. *quamuis loquatur in successione Regni, seruanda quoque erit in successione alterius cuiuscunque maioratus particularis Hispaniæ, & num.*59. *&* 62.

60 *Nepos ex filio maiori præmortuo præfertur filio secundogenito secundum communem obseruantiam in Hispania: quod procedit etiam in maioratibus ante dict. l. Partitæ institutis, vt in num.*61.

Sola consuetudo ius succedendi tribuit.

CAPVT XIV.

An iuste institui possint primogenia, deque eorum natura & successione.

FRequens † est illa quæstio; *An primogenia in Hispania iuste institui possint, tam facultate speciali Regia, quam ex illa generali legibus huius Regni parentibus respectu tertij, & quinti omnium bonorum suorum concessa, plurima enim sunt, quæ animum instituorum turbare possent, nisi hæc quæstio à suis principiis traheretur?*

In primis enim videntur constitutiones & consuetudines maioratuum veluti accusatrices naturæ esse: textus vulgaris *in l. maximum vitium, Cod. de liberis prateritis vel exhæreditis, & in l. lege duodecim tabularum, ff. de legitimis hæredibus.*

Secundò, quod in conscientia constitutiones maioratuum securæ non sint, vel ex eo suaderi potest, quod in eis instituendis violetur illa æqualitas, quam iura naturalia legesque ciuiles inter fratres præcipue obseruari voluerunt, vt filio quasi totum patrimonium assignando, cæteris autem minimam eius portionem relinquendo: & quod sit contra ius commune, latè probat Tiraquel. *de iure primog. quæst.* 4. *art.* 1. *cum seqq. usque ad* 11.

His accedit, quod fœminæ plerunque ab horum primogeniorum successione aduersus naturalem etiam æquitatem excluduntur: inuitæque ac renitentes in monasteria detruduntur, pluraque alia in cæterorum filiorum præiudicium passim inueniuntur, quia in horum primogeniorum successione non melior, sed maior natu cæteris filiis præferri solet, & ad instituendos opulentiores maioratus homines per fas & nefas ad amplissima patrimonia acquirenda alliciuntur, in eisque sæpe plura disponunt, quæ potius Gentilitatis, quam Christianæ religionis speciem præ se ferunt, memoriam suæ familiæ magna solicitudine perpetuam efficere desidentes, ad nominis insigniorumque delationem successores obligantes; bonorum

aliena